

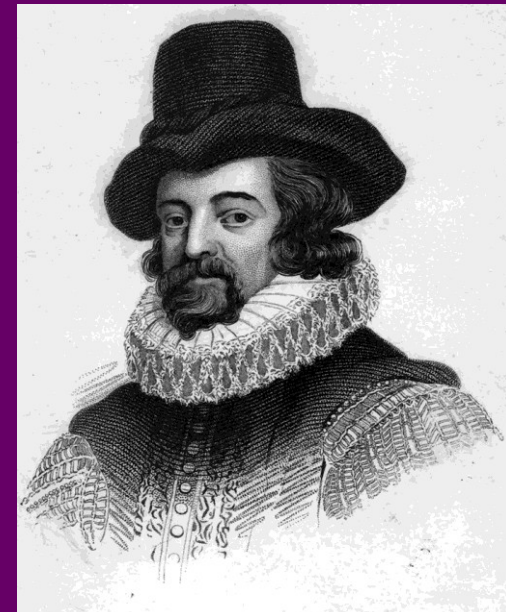
K novověké filosofii

16.–17. století

Zuzana Svobodová

Francis Bacon (1561–1626)

- základ poznání ve zkušenosti (empirie, praxe)
- „Vědění je moc“ / scientia est potentia, věda→technika
→průmyslový rozvoj. Posláním vědy je rozšiřovat panství či nad přírodou.
- „*Nová Atlantida*“ – aluze na Platóna, ideální společnost řízená učenici
- „*Novum Organon / Nové organon*“ – aluze na Aristotela, o předpokladech poznání – indukce, zkušenost
- **Idoly** – překážky – předsudky
(chyby v myšlení):
  - Idoly jeskyně
  - Idoly kmene
  - Idoly tržiště
  - Idoly divadla

metoda indukce

- od dílčích poznatků k závěru, analýza více případů, z toho zobecnění – obecně platný závěr
  - problém: nikdy není možné prozkoumat všechny případy (1 může zpochybnit dříve platný závěr) → indukce má jen určitou pravdivostní hodnotu, jde o pravděpodobnost
  - forma poznání *a posteriori* – po zkušenosti, je na ní závislá (*x a priori* / předem – nezávislá na zkušenosti, typické pro matematiku, dedukci)
- *Nové organon* F. Bacona (1620): nikoli k pravděpodobnosti, ale k vědecké pravdě je možné dospět porovnáváním tří tabulek:
  - tabulka případů, v nichž k jevu došlo;
  - tabulka případů, v nichž k jevu nedošlo;
  - tabulka stupňů, kdy se jev uskutečnil jen částečně.
- (kritika: K. Popper, B. Russel – př. induktivista při volném pádu z mrakodrapu až do prvního patra: „všechno je v pořádku“)

Thomas Hobbes (1583–1645)

- teorie společenské smlouvy (stát výsledkem „kolektivní smlouvy“ – kompromis mezi sobectvím a násilím)
- mechanistický materialismus
- neomezená moc státu
- *Leviathan neboli O podstatě, zřízení a moci státu církevního a občanského*

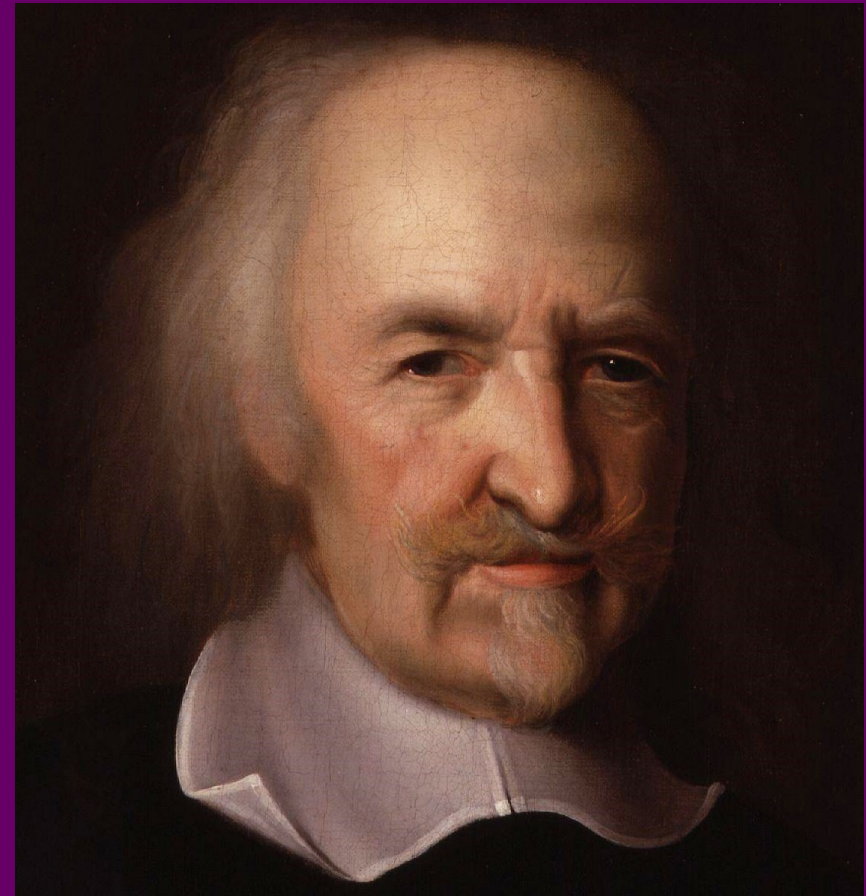
„Leviatan“ → absolutismus

mysl jako výpočetní systém, stroj, který schopen pracovat se slovy prostřednictvím aritmetických operací (matematika s čísly, mysl s pojmy):

zvíře + intelekt = člověk

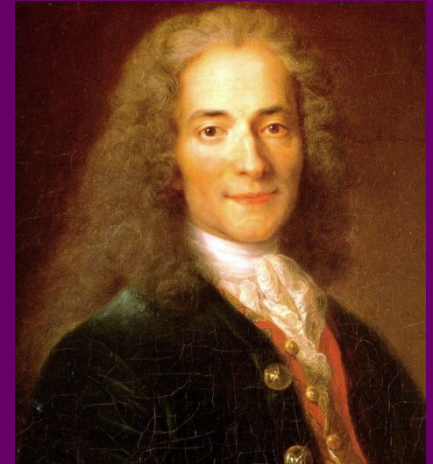
člověk - intelekt = zvíře

považován za předchůdce kybernetické vědy

Od renesance k racionalismu

- renesance: přírodně-estetická harmonie
- novověk: racionálně-logická zákonitost
- téma: člověk – rozum – dějiny
- redukcionismus – materialistický monismus (vše je hmota a její pohyb, mechanika, přírodovědné zjednodušování člověka i světa)
- „Věk náboženství a filosofie ustoupil století vědy!“ (d’Alembert, 1717-1783, Úvod do:)
- *Encyklopedie aneb Racionální slovník věd, umění a řemesel I* d’Alembert, Denis Diderot (*List o slepcích k ponaučení vidoucích*), Voltaire

René Descartes (Cartesius, 1596–1650)

neduživý, vychován jezuity, „vojenský turista“, „vzešlo mi světlo zázračného pochopení“ → pout' do Lorety, uchýlí se do Holandska, později u švédské královny.

➤ *Rozprava o metodě*

snaha přenést exaktní matematickou metodu do filosofie

➤ *Meditace o první filosofii* – obraz světa

- Co když nás Bůh klame? *Dubito / cogito, ergo sum* – základ v „já“
- subjekt-objektové vnímání světa
- dualismus ducha a těla – omezené substance
- neomezená substance: Bůh, čirá pravda

